

REDACTIA:

și
ADMINISTRAȚIA:
Batthyányi utca Nr. 2

Art coli și corespondențe pentru publicare se trimit redacției.

Concurese, inserțiuni precum și taxele de abonament se trimit administrației tipografiei diecezane.

BISERICA ȘI ȘCOALA

FOAIE BISERICESCĂ-ȘCOLASTICĂ, LITERARĂ ȘI ECONOMICĂ.

APARE ODATĂ ÎN SĂPTĂMÂNĂ: DUMINECA.

PREȚUL
ABONAMENTULUI
PENTRU
AUSTRO-UNGARIA:
Pe un an: 10 cor.
Pe 1/2 an: 5 cor.PENTRU ROMÂNIA ȘI
STRĂINĂTATE:
Pe un an 14 franci.
Pe 1/2 an 7 franci.Telefon pentru oraș și
comitat Nr. 266.

ad. Nr. 3291/910

Oficiile parohiali, cari n'au dat socoteală despre colecta întreprinsă în scopul ajutorării fraților nostri din comitatul Caraș-Severin, nenorociți prin furtuna și potopul, despre care am făcut pomenire prin circularul nostru Nrul de față sunt poftite a trimite la **administrațiunea cassei consistoriale de aici**, dar fără amânare atât coala de colectă cât și suma dăruirilor adunate, ca astfel se putem încheia socoteala și să administrăm banii la destinațiunea lor.

Arad, 30 octomvrie (12 Nov.) 1910.

Joan J. Papp,
Episcop.

Din domeniul pedagogiei.

Terenul pedagogiei încă nu este atât de bătut încât să nu poți da de ceva nou. A lucra în ogorul pedagogiei e datorința tuturor, cari au de a face cu oamenii, fie aceia de ori ce vârstă și sex, căci educarea se începe cu nașterea și se termină cu moartea omului. În domeniul pedagogiei, ca munca să fie desăvârșită, suntem nevoiți a folosi și atari mijloace, a căror folosire, în lumea aceasta pretinsă umană, a fost și este obiectul discuțiilor. În discușiunea aceasta o parte a omeniei ia poziție pentru, iar altă parte — mi-se pare mai mare — contra.

De regulă obiectul discușiunii atât în societatea dascălilor, cât și a celor afară de școală este, că bine e să recunoști de-o parte, munca săvârșită de cel silitor, de alta parte merită renitența retorsiune sau ba? Cu alte cuvinte e permisă în pedagogie remunerarea și pedeapsa?

Remunerarea și pedeapsa după mine sunt factori cardinali ai pedagogiei, îmi vine să-le asemăn cu adaugerea și subtragerea în aritmetică. Precum nu-ți poți închipui socoată fără adaugere și subtragere, așa nici creștere fără remunerare și pedeapsă. Remunerarea este o adaugere iar pedeapsa o subtragere pedagogică. Remunerarea adaugă binele cătră bine, ca acest »bine« să se

sporească, iar prin pedeapsă subtragem răul din rău, ca să scadă. Cine nu vrea să recunoască în socoată însemnătatea subtragerii, nu va rezolva tema dată, așa celce nu acceptează în pedagogie remunerarea și pedeapsa nu va educa pe cel încredințat conducerii lui.

Remunerarea muncii nobilitează și desvoaltă simțământul de dreptate a celui remunerat. Ea este un imbold spre potențarea energiei, precum lipsa acesteia, delăturarea, este distrugătorul poftei de muncă. Munca bună săvârșită de școlar în și afară de școală trebuie considerată, ca săvârșită nu numai pentru săvârșitor, ci pentru neamul întreg, și aceasta trebuie recunoscută de cel chemat.

Esecutarea recunoașterii o voi trata altădată. Mai mult năcaz au însă părinții, învățătorii cu băeții, elevii răsfățați, stricații moralicește, sau cu aceia, cari sufletește sunt defectuoși. Astfel de băieți sunt plaga familiei, a școlii și fără vindecare vor deveni și ai societății.

Familia nu e în stare a-i vindeca, îi trimite la școală, ca într'un spital, ca acolo învățătorul, medicul acestui spital, prin folosirea medicamentelor necesare și corespunzătoare să-i vindece odrasla. Îl trimite la cură, fără însă de a predă simptomele boalei medicului învățător. Și ce să întâmplă? Învățătorul observe boala, dar așteaptă dela familie remediul vindecător.

Dela o vreme părinții — punând rușinea la o parte — să plângă învățătorului, că ei nu știu, ce să se facă cu odrasla lor, îl roagă să facă ceva, și să o vindece. Învățătorul cu părere de rău — mărturisește, că medicinile mai slabe le-a folosit dar fără rezultat. La noi apoteca școlară nu dispune de medicini mai radicale ca cele din străinatate p. e. engleze.

Îi mărturisește, că azi cel mai radical medicament al școlii este scoaterea bolnavului din școală, cu alte cuvinte lăpădarea lui fără de a fi curat. Așa apoi — când încă s'ar fi putut vindeca, un astfel de bolnav ajunge în societate, ca membru înzestrat cu toate drepturile acesteia.

Acum dacă a-și pune în discușiune tema, că la o anumită vârstă și în cazuri binemotivate justă e pedeapsa corporală sau ba, societatea mare, ba chiar și dascăli la moment s'ar împărți în două

tabere. Cei neprecugetați, dimpreună cu cei adăpați de o umanitate falsă, vor grăbi a răspunde cu un »ba« categoric. Se vor provoca la secolul în care trăim, la demnitatea de om, la diferite exemple și asemănări și știu eu la mai ce, ca să întărească protestarea lor.

Nu așa grăiește însă știința. Psihologia fiziologia, psihiatria dimpreună cu pedagogia pathologică*) enunță categoric, că pedeapsa corporală, întrebuințată cu minte și uman, în multe cazuri, este unicul medicament, pentru îndreptarea elevului stricat,

O durere corporală, împreună cu rușinea pedepsei, dimpreună cu icoana greșei săvârșite, se imprimă în memoria elevului astfel, că numai imaginea greșei asociată cu durerea și rușinea îndurată, e în stare al reține de la săvârșirea altei fapte rele. Pedeapsa corporală de sine înțeles să se folosească numai acolo unde vorba bună, mai aspră nu-și ajunge scopul dorit, și la vârsta când sufletul nu e în stare de a distinge binele de rău. Pedeapsa corporală să se întrebuințeze însă amăsurat individualității elevului. La aceasta să recere cunoașterea perfectă a sufletului școlarilor.

Pedeapsa, precum și remunerarea neîntrebuințată la timpul său în mod rațional mai târziu se va resbuna asupra celui ce le-a cruțat.

Părinții, dascălii, cari nu vreau să remunereze ori să pedepsească pe cei încredințați conducerii lor, păcătuiesc nu numai contra fiilor, elevilor lor, ci păcătuiesc chiar și în contra neamului din care fac parte.

(N. M.)

Sfințirea bisericii din Talpoș.

Trei Dumineci dupăolaltă le-a petrecut P. S. S. D. episcop diecezan în mijlocul credincioșilor dela sate sfințindu-le bisericile. Mai înainte Cenadul unguresc, după aceea Conopul și mai pe urmă Talpoșul de pe luncă.

Ploaja torențială din săptămâna trecută n'a împiedecat pe bunul păstor de a-și face datoria apostolească, și pe potopul de vreme a plecat însoțit de protosincelul R. Ciorogariu, protopresbiterul Procopiu Givulescu și diaconul Cornel Lazar.

În Boroșineu a fost așteptat de protopresbiterul Ioan Giorgia în fruntea intelectualilor și a poporului numărös precum și a micilor școlari, de autoritățile civile și de preotul romano-catolic. Prea Sfinția sa a mulțămît tuturora pentru buna primire și le-a împărțit binecuvântarea.

La Cermeiu a fost așteptat la gară, de credincioși, antistia comunală, preotul romano-catolic și reformat. După intimpinarea prin cuvântări a plecat trenul de trăsuri cu sprinteni călăreți înfrunte până la sf. bise-

rică țixită de credincioși, unde P. S. S. a rostit rugăciunea de deslegare și o predică plină de povețe pastorale. După săvârșirea acestui act a vizitat școala unde a fost așteptat de școlari pe cari ia întreținut părințește, iar de aici a vizitat pe părintele Isaia Goldiș, octogenarul paroh și tată a secretarului consistorial Vasilie Goldiș. Dejunul s'a servit la masa bogată a parohului Dimitrie Popoviciu.

Din Cermeiu însoțit de călăreți și căruțe a trecut în comuna vecinată din Șomoșcheș unde a fost primit în acelaș chip la hotarul comunei și a intrat în biserică plină de popor, ținând iarăși rugăciunea de deslegare și cuvântare, în care a îndreptat căvântul adevărului.

Dela Șomoșcheș merge la comuna Berechiu mai slab reprezentată. Aici a servit P. S. vecernia sub care s'a adunat apoi mai mult popor și a ascultat cuvintele înduioșătoare de alipire către sf. biserică, ce a lăsat vădite impresii asupra poporului. Școala încă s'a aflat în stare cam nepretinoasă, drept consecință că învățământul a fost neglijat în aceasta comună. Sperăm însă, că cuvintele arhieresti vor da impulsul la renoirea școlii și a învățământului.

De aici pe acelaș potop de vreme a plecat P. S. la Talpoș țanta călătoriei. O comună mare bântuită de socialism și sectarism, care întreține o școală și și-a edificat o frumoasă biserică în preț de 46.000 coroane din banii câștigați din aranzile unui islaz dat de mai nainte, căci credincioșii nu prea au sentimentul jertfei din a lor.

Eră seară când a sosit P. S. S. în Talpoșul îmbrăcat în haină de sărbătoare. Intimpinarea s'a făcut la sf. biserică unde imediat s'a și început priveghiarea săvârșită de protosincelul R. Ciorogariu asistat de protopresbiterii Ioan Giorgia și Procopiu Givulescu și diaconul Cornel Lazar.

Prea Sfințitul a descălecat în casa ospitală a marelui proprietar Ștefan Kabdebo, care i-a oferit cu deosebită delicateță conac și i-a pus la dispoziție trăsurile sale.

Actul Sfințirii la săvârșit cu mare pompă, asistat de suita sa și de preoțimea din jur. În decursul Sftei liturgii a hirotonit întru diacon pe Dr. Victor Fildan, ales preot în Drăgănești. Poporul dornic de a vedea și a auzi pe arhierul lor nu încăpiă în sf. biserică. P. S. S. a sbiciuit în cuvântul său arhieresc toate viciile încetățenite în comună, îndemnând pe popor la alipire către biserică și școală. Poporul a fost vădit impresionat de tabloul moral ce li s'a făcut. Părintele G. Popoviciu, care are să se lupte cu multe greutăți esterne și interne, și-a ostenit atât de mult pentru ridicarea Sionului, va află razim în cuvintele îndreptătoare ale Prea Sfinției Sale. Dumnezeu să-i ajute în râvna sa apostolească.

Au fost aceste două zile grele dar binecuvântate de Dumnezeu, că s'a auzit și în aceste părți glas de arhieru românesc, în aceste zile grele când credinți deșerte ispitesc pe credincioșii noștri de a ieși din neamul și legea lor străbună.

*) Dr. Strümpell: Die Pedagogische Pathologie.

Cultura țărancei române!

De E. Ungureanu.

Mulți își vor aduce aminte, cum înainte cu 12—15 ani în adunările noastre culturale și în presa noastră s'a pretins, că în prima linie să grijim de progresul cultural și economic al poporului nostru dela sate, adecă a țărânilor noastre, atunci a început deja a deveni generală convingerea la noi, că cărturărimea noastră are datoria morală a îngriji de progresul poporului nostru, și că numai un popor cult și cu avere e în stare să susțină concurența de existență cu celelalte popoare din țară.

Urmarea acestei reclamări a opiniei publice a fost, că Asociațiunea noastră culturală a început a edita biblioteca populară, a cărei material a ajuns în mâinile poporului nostru dela sate; despărțămintele Asociațiunii au început a înființa biblioteci populare și a ține prelegeri publice; Asociațiunea a început a da onorare pentru prelegeri pentru popor, — acuma a angajat un conferențiar agronomic stabil; adecă am început a înțelege, că întărirea poporului nostru în cultură și în avere este mântuirea noastră.

Dar din toate, câte s'au făcut până acum și ce se face și de prezent pe terenul cultural și economic pe seama poporului nostru se vede, că în cea mai mare parte se face pentru partea bărbătească; materialul tratat în conferințe și prelegeri e de natură de a înmulți cunoștințele părții bărbătești a sătenilor și agronomilor români; — *femeia română din popor — țărâncă română e neglijată, la urcarea nivelului ei cultural până acum nu ne-am prea gândit.*

Acum în vre-o câteva locuri cu școli de menaj și de economie de casă, — și în Arad se proiectează acum pe lângă școala civilă de fete și o școală de menaj, de grădinarit și de economia de casă; — acestea sunt toate lucruri excelente, pentru că avem nevoie de o economie înțeleaptă și cruțătoare de casă; însă din acestea instituțiuni cultural-economice femeia română din popor, țărâncă română n'are nici un folos, acolo aproape numai femeia din clasa cultă a neamului capătă instrucție; pentru masa cea mare a femeii din popor nu e făcut nimic; — *trebuie să punem deiză, și opinia publică să înceapă a pretinde, ca paralel cu năzuința de a face din femeia cultă română econoamă bună, să grijim ca și țărâncă română să devină o econoamă bună și pricepătoare pentru casa ei, — adecă să ne îndreptăm acțiunea noastră culturală și spre urcarea nivelului cultural și economic al țărâncei române.*

La alte popoare mai înaintate în cultură și în avere se dă mare atențiune culturai intelectuale și economice a femeii din popor dela sate. În țările nemțești, societăți culturale și economice susțin învățătoare salarizate, cari merg din sat în sat, și țin cursuri practice pentru țărânce despre știința și iscusința de a ști fierbe bine cu spese puține, — despre grădinarit, — despre prăsirea galițelor, despre prepararea și conservarea brânzei și untului, despre conservarea și valorizarea ouălor, despre folosul igienic al curățeniei în casă, despre îngrijirea copiilor mici, despre îmbrăcăminte ieftină femeiască, despre urmările stricacioase ale luxului și despre alte diferite obiecte, cari se recer, ca să facă din femeie soție bună, mamă bună și econoamă bună. După mai multe săptămâni, când învățătoarea e gata cu un sat, merge în altul și

incepe cursul de nou, nemțoaicile-mame și fetele merg cu mare zel să asculte cursurile acestea.

Luând exemplul dela poporul nemțesc am aflat de folositor pentru poporul românesc a recomanda atențiunii factorilor noștri chemați a da direcția acțiunii noastre cultural-economice, precum și atențiunii opiniei publice, *ca paralel cu instruirea și luminairea părții bărbătești din popor pe terenul economic — să grijim ca în acel grad să progreseze și partea femeiască, adecă nu numai țărâncă română, ci și țărâncă română.*

Toată lumea recunoaște, că înaintarea unui popor pe jumătate depinde dela gradul de cultură a femeii, deci noi când lucrăm pentru înaintarea culturală și economică a poporului nostru, atunci trebuie să grijim și de gradul de cultură intelectuală și economică a țărâncei române.

E un fenomen pe cât de curios pe atât de trist, că în sutele de conferințe publice și prelegeri pentru poporul dela sate, ce se țin la noi în decursul anului, aproape exclusiv numai partea bărbătească a cărturărimei noastre le ține, și după natura lucrului materialul acestor conferințe și prelegeri este de natură de a înmulți cunoștințele părții bărbătești a poporului; pe când partea femeiască a clasei noastre culte, adecă damele române (doar cu foarte mică excepție) nu iau parte la această muncă culturală; *damele române nu merg la femeia română din popor să-i zică: femeie din neamul meu, vino, ascultă-mă! și te luminează îți voiesc binele!*

Se vede că la inima damelor române n'a pătruns încă zelul pentru luminairea țărâncei române. Partea bărbătească a cărturărimei noastre merge la țărâncă română să-l lumineze, partea femeiască e inactivă.

Din prilejul, că Asociațiunea noastră culturală a aplicat un conferențiar agronomic, să nu uite a aplica și o conferențiară pentru țărâncă română — (se înțelege când îi vor permite mijloacele), căci numai femeia pricepe a vorbi la mintea femeii, — femeia în femeie are încredere.

Alt mijloc pentru răspândirea culturai economice a țărâncei române ar fi, ca despărțămintele Asociațiunii să grijească ca în viitor în adunările lor generale și în conferințe și femei din clasa noastră cultă să țină din domeniul economiei de casă prelegeri pe seama femeilor române din popor. Însă un mijloc de mare însemnătate pentru luminairea țărâncei române ar fi, ca comunele noastre bisericesti, ca susținătoare de școli populare pentru instrucția și creșterea fetițelor, să organizeze școli de fete, și la acelea să aplice numai învățătoare, cari afară de instrucția în scris și citit pot da instrucție și în economia de casă.

Nu numai de țărâncă română, ci și de cultura țărâncei române trebuie să îngrijim, căci numai așa dăm direcție sănătoasă acțiunii noastre culturale.

Viața unei mame credincioase.

Anastasia Șaguna, mama mitropolitului Andreiu.

(Urmare).

VII.

În timpul acestor lupte frumoase, pe cari le purtă Anastasia cu atâta eroism pentru mântuirea copiilor săi, Naum cel scăpătat atât în privința situației materiale, cât și a religiei străbune nu se mai interesă de

familia sa. El intrase la miliție, părăsindu-și soția și copiii și ne mai interesându-se de soartea lor.

Dar Anastasia, rămasă acum văduvă, se vede, că eră o femeie plină de energie și virtute creștinească, pe care nici cele mai înalte porunci nu o putură înduplecă a se deslipi de copilașii săi iubiți. Prin stăruința ei admirabilă și cu ajutorul rudeniilor miloase și iubitoare, izbuti a se împotrivi la început unor porunci atât de neumane. Iar când nu s'a mai putut nici decum împotrivi a fost totuș atât de isticusită și înțeleaptă, ca prin binefăcătoria sa influență de mamă să poată zădărnici toate planurile și uneltirile păcătoase ale unor infatigabili vânători de suflete.

Anastasia a și călătorit în Iunie 1816 la Viena, ca să vorbească cu împăratul în afacerea copiilor săi. Dar încercarea ei de a se prezenta în audiență privată la împăratul a rămas fără rezultat.

Rugăminte ei nu putea să obțină rezultatul dorit, fiindcă sftenicii împăratului îi stăteau împotrivă. Astfel din sfatul țerii s'a trimis Maiestății Sale (în 23 iulie 1816) în afacerea aceasta un raport accentuându-se, că împrejurarea, în care trăiesc cei trei copii nu e potrivită pentru înrădăcinarea principiilor catolice în sufletele lor tinere, și că din întreagă purtarea Anastasiei se vede, că ea stăruiește cu tot dinadinsul, ca copii ei să rămână în religia, în care s'au născut. Pe de altă parte acești sftenici înalți și înțelepți temându-se, că chiar dacă li s'ar da acestor copii acum educație catolică, uneltirile de mai târziu ale mamei și bunicului lor ar putea să zădărnicească această educație, roagă cu supunere pe Maiestatea Sa, ca respingând cererea Anastasiei, să binevoiască a porunci ca cei 3 copii să fie dați arhiepiscopului romano-catolic din Agria spre educație și îngrijire pastorală („hinc ne Benignae Resolutionis Regiae effectus per ulteriores avi et matris prolium technas irritus reddatur. idem hoc regium Locumentiale Consilium Majestatem Vestram Sacratissimam demisse exorat, ut, quoad effectum B Resolutionis R. procedi possit, recurrente matre a petito suo remota, proles hac petenti Archi-Episcopo Agriensi pro Institutione et pastorali cura consignando benigne disponantur“).

În urma acestor informații și insistențe deosebite, emanate chiar din sfatul țerii, s'a dat din Viena (în 30 august 1816) un nou ordin, prin care Anastasia e provocată a-și da copiii numai decât în grija arhiepiscopului Fischer, ca să fie crescuți de acesta în credința romano-catolică.

Ce să facă acum biata femeie? Sufletul ei de mamă iubitoare și creștină virtuoaasă s'a cutremurat de gândul, că ar fi cu puțință, să i-se smulgă cele trei odrasle cu forța dela sânul ei de mamă și să se pomenească dintr'odată lipsită de copilașii, cari erau singura mângâiere a văduviei sale. Ca un junghiu al morții a străbătut prin inima ei gândul acesta îngrozitor.

Primejdia eră acum mare și aproape inevitabilă. Anastasia se hotărăște totuș a mai face o încercare. Dacă nu poate înlătură cu desăvârșire pericolul, ce amenință cu sfășiere inima ei de mamă duioasă, cel puțin să-l micșoreze!

În 13 septembrie 1816 înaintează către palatinul țerii o nouă rugăminte, în care prin cuvinte simple, dar mișcătoare declară, că se va supune ordinului prea înalt și va plecă cu copii la Mișcolț, numai să nu fie despărțită de dâșii („modo eadem-sc. proles-maternalis curae, vigilantiae ac sollicitudini subsint“). Spune, că dânsa ca o femeie necunosătoare a legilor, dar mamă iubitoare a copiilor săi („infrascripta, iurium ignota, prolium amans mater“) și-a pus toată stăruința și a

încercat toate mijloacele, ca să-și salveze copiii pentru religia, în care s'au născut. Dar acum după ce crede, că toate stăruințele și încercările ei au rămas zadarnice, iubirea de mamă o îndeamnă să se invoiască la orice, numai să poată rămânea lângă copiii săi căci altfel ar muri de durerea, ce i-ar cauza-o înstrăinarea lor. („Maternus amor cunctis postulatis subscribet, modo retentionem prolium consolidet, ne secus, si eadem resignare cogere, ad desperationem coniciar, mortemque obeam funestissimam orbata prolium, materna sollicitudine egentibus), Se mângâie, că palatinul va fi atât de bun și milostiv, să înțeleagă durerea ei, căci copiii nu pot exista fără mama lor și să-i încuviințeze această rugăminte, aplicând mijloace mai blânde și respingând pe cele aspre, cari nu sunt nici în conglăsuire cu legea, nici cu simțul omenesc, nici cu dreptul natural („quam media duriora, praesistentibus ad coasequendum finem lenioribus, rejicit, nec rigori legis convenientia, nec a humanitate probata, jure naturali amoris materni respectu damnata, quod matris existentiam prolium praesentia requirat...“)

Tot atunci au dat și rudeniile Anastasiei, Gheorghie și Naum Muciu o declarație de felul acesta, în care promit, că nu vor mai cercă să împiedece educația, ce eră acum definitiv hotărât a se da acestor copii în religia romano-catolică. Ei se obligă totodată că vor ajuta pe Anastasia cu bani, ca să poată îngriji înșasi de hrana copiilor săi, dar pretind, ca copii să nu fie duși la Agria, ci să rămână deocamdată în Pesta.

Sfatul țerii (consiliul locoșitor) hotărăște însă (în 17 sept. 1816) ca ei să nu rămână în Pesta, ci să meargă la Mișcolț sub grija preotului local și sub controla arhiepiscopului romano-catolic din Agria, dar mama lor să aibă dreptul a îngriji acasă de hrana și trebuințele lor („non quidem Pestini, sed Miskolczini sub cura localis sacerdotii et vigilantia arhiepiscopali catholice quidem omnino educandae, at sub matridomestica alimentacione et provisione relinqui valeant.“)

Copii ajung deci toți trei în mreșile catolicismului cuceritor, după cum eră planul arhiepiscopului Fischer, și cum va fi fost, în niște clipe de sărăcie și slăbiciune, intenția tatălui lor, a nefericitului Naum.

Dar Anastasia, ca o mamă înțeleaptă și eroică a știut să exercite asupra educației copiilor săi, — fiind împreună cu dâșii — o influență statornică și și cu mult mai hotăritoare, decât s'o fi putut alteră rezultatul oricăror sftări și măestrii pedagogice a catolicilor, recunoscuți de altfel ca foarte isticuși în materie de proselitism religios. Mitropolitul Șaguna își aducea și la bătrânețe cu drag și recunoștință aminte, cum în copilărie, pe vremea când umblă el la școala catolicilor din Mișcolț, mamă-sa îl învăță acasă învățăturile sftine noastre bisericice stămoșesti, și cum îl trimetea duminica și în zile de sărbători mai mari cu prescuri la biserica românească, pentru ridicarea căreia au ostenit și au jertfit amândoi bunicii lui și Evreta Șaguna și Mihail Muciu.

Așadară spiritul de jertfire pentru biserică și neam, care aveă să-și ajungă culmea în epocala activitate bisericăscă și națională-politică a mitropolitului Șaguna, eră adânc înrădăcinat în tradiția familiară. Numai Naum a rătăcit dela calea cea bună și plină de virtute a înaintașilor.

Este cu atâta mai mare meritul Anastasiei, că între împrejurări atât de grele și neprielnice a știut sădi în sufletele lor tinere, cu un rezultat atât de strălucit, credința și virtutea strămoșilor!

VIII.

Rezultatele bune ale educației religioase, de care a știut Anastasia să facă pătaș pe copiii săi, u'au

întârziat a se anunța la vreme. După ce a împlinit băiatul cel mai mare vârsta de 18 ani, s'a anunțat, că dânsul nu vrea să mai rămână credincios al bisericii romano-catolice, ci se întoarce la credința lui strămoșească, la cea greco-orientală.

În această afacere s'a exmis o comisiune care să cerceteze, ce motive îndeamnă pe tânărul Evreta a părăsi religia catolică, ori nu cumva îl seduce la acest pas cineva dintre credincioșii bisericii greco-orientale. În raportul său înaintat (la 29 decembrie 1821) către palatinul țerii comisia constată, că Evreta n'are nici un motiv special de a părăsi credința catolică, ci rămâne în religia mamei sale, în care s'a născut, s'a botezat și a fost instruit; la aceasta îl îndeamnă mai ales amintirea binefacerilor mamei sale, cum și împrejurarea, că nu vrea să se lase ademenit a mărturisii credința catolică: spre credința bisericii răsăritene nu l-a sedus nimenea, ci numai propria convingere îl îndeamnă s'o prețuească pe aceasta în inima sa mai mult („predemisse referimus adolescentem nullo speciali motivo a Catholica Fide advocari, verum Religionem matris, in qua natus, baptizatus et institutus est reflexione etiam maternorum Beneficiorum amplecti et ideo professionem fidei catholicae se elicere nolle; ad amplectendam Religionem orientalis Ecclesiae per neminem allectum esse, verum propria convictione orientalem Religionem praeligere in animo constituisse“).

Într'o hârtie, scrisă ungurește (12 ian. 1822) și adresată palatinului, Evreta declară din nou, că vrea să rămână în religia, în care s'a născut, căci deși a fost împărțit de instrucție catolică, nu simte nici o înclinație pentru această religie („most is a katholika oktatás után korántsem érzek hajlandóságot romai katholika hit általmenetelére“). Speră, că în viitor va fi cruțat de ori ce siluire în privința convingerilor sale religioase, și cere protecția palatinului, ca să rămână și pe mai departe în credința sa strămoșească.

În timpul acesta Evreta eră aplicat la neșătorul sârb Dumitru Diamandy din Buda. Diregătoriile au mai cercat ele să-l sucească și să-l încurce. Dar văzând, că nu e mai e nici un chip de a-l abate dela hotărîrea sa, sfatul țerii într'un raport către domnitor își exprimă părerea, că ar fi bine să-i-se dea lui Evreta libertatea exercițiului religionar („eidem Liberum Religionis Exercitium Clementer adplacidandum esse demisse censeat“). — Ceea-ce s'a și întâmplat în 26 Aprilie 1822 (Nr. 5486).

Va urmă

Dr. I. Lupas.

Conferență învățătorească în Arad.

Luni 25 octombrie (7 noembrie) a avut loc în școala din strada „Săcurii“ conferența de toamnă a învățătorilor ort. rom. din protopopiatul Aradului.

După formele prescrise, dirigintele școlii învățătorul G. Popoviciu ține prelegere practică cu elevii din clasa I predându-le după metoda fonomic sunetele: *ă*, *â* și *ț*; iar celora de clasa II bucata de cetire: „Lupul și mielul“.

După deschiderea ședinței de către președintele despărțământului I. Vancu, profesorul preparandial A. Sedean ține prelegere despre limba românească, desfășurând regulile stabilite de academia română, după cari are să pronunțe și să se însămneze cu litera sa fiecare sunet. Mănat de dorul de a vedea odată visul împlinit, pe toți românii adecă vorbind limba curat românească, purificată de barbarisme și ori ce înținare străină

tânărul profesor cheamă pe învățători la datorința îndemnându-i mereu să satisfacă din destul rolului important ce-l au ei prin poziția lor în acest scop mare. Pagubă că nobilele intențiuni ale d-lui Sedean n'au fost înțelese de învățători așa precum se cădea, din care pricină și discuția asupra acelei prelegeri n'a fost pusă pe adevărata ei bază.

În calea progresului unei națiuni sunt multe pedeci de delăturat, între ele negreșit și influența străină asupra limbei. Iar pentru delăturarea acestei pedeci la tot cazul trebuie să avem un punct, spre care să fie mereu ațintite privirile și întreagă mișcarea noastră. Iar acel punct nu poate fi altul decât limba așa numită literară, sau cu alte cuvinte pe care o scriu în deplin acord toți bărbații de frunte ai neamului, și carea nu poate fi alta, decât însași limba românească, dar purificată prin acei bărbați de tot ce e străin firei ei, astfel: cuvinte, înținare și chiar flexiune. Ca și factor important în cultura și peste progresarea națională, învățătorul, trebuie să-și aibă și el ațintite privirile asupra aceluia punct, adecă a limbei literare. Și intențiunea dlui Sedean cu prelegerea sa, care cheamă pe învățător la îndeplinirea datorinței, nici că a putut fi alta, decât a provoca discuția spre a se revărsa lumină asupra modalității cum să poată ajunge învățătorul român mai bine de această dorință mare a sa.

Învățătorul I. din comuna cutare e de atâți ani în aceea comună, și vorbnește într'un limbaj mai corect, căci nu s'a lăsat influențat de provincialismele acelei comune. Azi ce vedem? Aceea, că toți foștii lui elevi de odinioară, și chiar oameni mai în vârstă cari au stat în contact mai nemijlocit cu el, în adunări și la diferite ocaziuni vorbesc în limbajul învățătorului lor. N'a ținut acel învățător nici în școală elevilor, nici poporului afară lecții și prelegeri speciale de limba literară, și prin graiul său viu cât de mult a făcut și ce rezultat frumos a obținut întru răspândirea aceleia în popor! Nu direct, ci indirect. E mai mult decât sigur, că dacă acel învățător proceda direct cu prelegeri despre limbajul corect, iar el însuș nu vorbiă în acel limbaj — n'ajungea nici pe departe la rezultatul de azi. Căci e dovedită influența cea puternică a exemplului asupra vieții copiilor, și chiar și aceluia în vârstă.

În răspunsurile lor, școlarii mereu sunt îndreptați, dacă rostesc cuvântul în provincialisme. Din carte nu poate să citească, decât numai în limbaj sănătos; asemenea la gramatică, când învață să scrie, nu poate altcum, decât tot numai în acel limbaj.

Prin urmare nici că se poate un mijloc mai potrivit pentru răspândirea limbei literare decât școala. Greutatea zace numai într'aceia, ca învățătorul singur să-și-o poată însuși cât mai bine pe aceea și să nu se lase influențat de provincialismele comunei în care fungează. Și dl Sedean cu prelegerea sa, în această direcție a țintit să se încingă discuții, dar discuției i-a lipsit strângerea în jurul temei, căci participanții la discuție păreau a nu fi penetrat meritul temei.

În numărul din duminica trecută al acestei foi, printr'un articol special li-s'a atras atențiunea celor cari voesc să critice, că acest zel al lor numai atunci are senz, dacă va putea aduce discuția pe calea cea adevărată, încât să se poate revărsa lumină asupra adevărilor, cuprinse în obiectul discuției și a criticei. Discuția din conferența de luni asupra prelegerii dlui Sedean e probă vie, cât de ușoratic gândesc criticii nostri să facă uz de dreptul lor. Căci îți vine bine să te faci a nu vedea esența lucrului, ci din forma lui esterioră să-ți alegi ce-ți place, și uzând predilecțiile sale să reduci valoarea operei aceluia pe cât numai

se poate iar pe tine ridicându-te sus-sus. Ce a fost mai ușor și la prelegerea d-lui Sedean, decât ca din teza: e ori nu e limba literară, pentru școala populară? să combați pe prelegător pe tema că limba literară, în forma prezentată e o imposibilitate pentru aceea școală. Mai greu e de aflat însă firul discuției în forma în care am văzut mai sus că ar fi trebuit făcută. Și tocmai pentru aceea, acel fir a și rămas neafiat.

După prelegerea d-lui Sedean a urmat tratatul învățătorului I. Moldovan: „Metodul fonomimic la învățământul cetitului și al scrisului. Este încântat de rezultatele din școala sa obținute prin acest metod. Îl recomandă învățătorilor cu atât mai vârtos, căci este invenția celui mai învățat popor, a francezilor, unde a și fost premiat acela în mai multe rânduri, și recunoscut a fi superior tuturor celorlalte metode. D-l Moldovan însă a fost combătut cu multă energie de membrii despărțământului, arătând marea scădere a acestui metod de a predă învățământul cetitului și scrisului, nu pe baze raționale ci umplând capul elevilor de noțiuni false, deci în detrimentul dezvoltării puterii de judecată.

Discuția asupra acestui metod a urmat mai departe; dela un timp însă s'a deplasat făcând din ea chestii personale, ceea ce dovedește iarăși că îți vine cu mult mai ușor să te atingi de persoane, decât să discuți în principiu.

Din întreg tratatul d-lui Moldovan cum și din prelegerea practică dela început a d-lui G. Popoviciu după metoda fonomimic, am putut rămâne numai cu nedumerirea, cum de în secolul al XX-lea se și permite, ca în școală să se spună neadevăruri: că litera *a* este Vasilie cel somnoros cu capul plecat și mâinile încovăiate în sus, ca *ă* iarăși e Vasilie dar acum e cu părul ridicat în sus, de tată-său, care a vrut să-i spărie somnul, că *l* e gâtul cel lung al găștei?! Sau că frunzele uscate, bătute de vânt, fac *z-z-z*, iar rântașul (prăjala) când sfârșe pe foc *j-j-j*, locomotiva dela tren *v-v-v*. etc.

Asemenea am putut rămâne cu impresia, că tot ce se face pentru învățământul scris-cetit prin metoda fonomimic, e numai superficialitate și spoială, când adecă elevii învață deodată mai multe sunete și litere fără a se opri la fiecare în special spre a face cu ea exerciții de cetire, ci numai rostindu-le în cor toți școlarii. Asemenea la cetit, numai spoială poate fi aceea, când toți cetesc în cor., și când cel mai istet dintre elevi începe, acompaniat fiind de loc de cei ce se apropie mai mult de capacitatea lui, și tot așa pe rând ceilalți cu capacitate inferioară, rămânând ca cei mai debili să lungiască cât de tare coada după fiecare silabă cetită. Și dacă cumva învățătorul se scapă câte odată să pună să citească și sigur careva dintre cei mai debili, atunci, atunci barem te poți convinge când vei vedea că acela nu știe bătă, că de fapt numai superficialitate și spoială se face cu acest metod.

Discuția asupra acestui metod se încheie, recomandându-l și președintele despărțământului d-l I. Vancu invocând ca motiv, împrejurarea că și învățătorii de stat se ocupă toți de el, acceptându-l partea cea mai mare dintre ei. E de observat, însă aci că precum mai bine zis știrea că francezii l-au aflat de cel mai bun pe acest metod, nu ne poate garanta bunătatea și superioritatea aceluia cu atât mai slab ne va putea face acest lucru faptul că și învățătorii de stat sunt pelângă acceptarea lui.

Fiind timpul înaintat, pertractarea celorlalte punct din programă este amânată pentru ședința de după

prânz, care s'a anunțat a se ține la ora 3 d. a. în școala din centru.

În această ședință s'a cetit dizertația învățătorului P. Lupaș „Educația școlară în raport cu familia și societatea“ Autorul arată greutățile, ce le întâmpină școala în săvârșirea operei sale din cauza familiei și a societății stricate, unde elevul are totdeauna ocaziune să vadă exemple rele. În discuția ce s'a încins asupra acestui punct s'a ajuns a se recunoaște adevărul, că dacă absolvenții școlii ar fi mereu ocupați cu lucruri cinstite și de folosul lor atât în zilele de lucru, cât și în celea de duminică și sărbătoare, atunci ar fi fericiți a aluneca pe căi imorale. Întrădevăr, dacă ne gândim că munca cinstită e unicul mijloc de a înăbuși toate pornirile rele ce-și au rădăcina adânc în zidirea fiecărui om și cari mai sunt și alimentate prin exemplele rele ale societății, atunci trebuie să recunoaștem și noi că singura cale de deslegare a temei grele e să aflăm modalitatea cum, și prin ce muncă să ocupăm pe elev tot timpul dela absolvare și până când se căsătorește eventual până în sfârșit? Căci acest timp e mai periculos pentru moralitatea elevului când adecă cu putere aproape irezistibilă este târât de curentul social stricat.

În fine, mai cetindu-se și raportul biroului central, cu care în legătură s'au adus unele și altele hotărâri ce privesc mai mult formele administrative, ședința s'a ridicat la ora 4 și $\frac{1}{4}$.

Cătră cele arătate, mai e de observat și unele defecte, mai mult de formă ale conferinței. Și anume programa a fost îngreunată cu atâtea obiecte și puncte, încât acelea nu s'au putut pertracta în totalitatea lor, ci unul a trebuit lăsat afară cu desăvârșire, iar altul amânat pentru conferința de primăvară.

La prelegerile practice ținute cu elevii e de observat iarăși că nu s'a făcut nici o reflexiune asupra lor din partea membrilor despărțământului. Pe cât îmi pot aduce aminte, acest punct nici n'a fost pus pe tapet de dl. prezident.

În general, învățătorii au arătat interes viu atât față de prelegerile și dizertațiile tractate, cât și față de discuțiile încinse asupra aceluia. Doar la începutul ședinței au fost destul de restrâns numărul prezenților, ceea ce e de a se atribui poate și împrejurării, că protopopiatul Aradului este pe un teritor atât de estins, încât sunt puncte în el, din cari e chiar și cu neputință să pleci în aceea zi și să ajungi la loc la ora prescrișă.

În rezumat, o silință din partea discutanților de a pătrunde și cuprinde adevărata ei direcție spre a putea fi acea de folosul obștesc, și în fine de a se ridica odată peste forma ordinară și rustică a discuției făcând la tot pasul personalități, și de a-se menține sus discutând cu sânge rece în principii: acestea sunt lucrurile ce trebuie să le observe toți membrii despărțământului dacă voesc să fie într'adevăr rodnică munca lor și în direcția aceasta.

a.

Alcoolismul.

Glasul în pustie. Aranjând biblioteca institutului nostru am dat de o broșură intitulată „Epistola deschisă“ adresată dlui Redactor al „Telegrafului Roman“ etc. de către Ladislau Vajda secretariu ministeriale Brașov 1873. Între altele, lucruri bune și înțelepte, am aflat, că deja la anul 1873 secretarul ministerial L. Vaida, înțelegând cauza sărăciei poporului nostru, roagă redacția, ca să stăruie pe lângă Arhieri, Proto-

popi și Preoți, ca soartea poporului să o considere de a lor proprie și să lupte din reputeri contra beției. Mai înțelepțește nici azi nu putem scrie, deci las să urmeze rândurile bunului Român L. Vajda (cu ortografia de atunci):

„pag. 43. Lucrurile susu mentionate (lucrări spre năintare) nu sunt de felii incompatibile cu starea laudată ddor sale (Arhieriei, Protopopi și Preoți. N. R.) Intreagă noastră preotime și invatatorime e romana suntu incopciati prin legatura de sange și unite de interese cu poporul și cu natiunea. — Pe dsale chiar asia ii døre de sörtea poporului că si pe noi inteligintia mirëna; erva staruintia spre infrenarea betiei e tocma una dintre datorintiele de capetenia și a dd. sale, de òre ce betie'a strica si moralitatea, pe carea a o susutienë e una dintre obligamentele cele mai principali insusi ale on. preotime și invatiatorilor. — Dòmne, cu cate și mai cate merite ar'mai potè domnialor deoblega natiunea și patria prin o energiösa activitate pe aceste terrene ample „etc... la pag 45“ Provocatine pe totã inteligentia romana, că se ne silim a mantui poporulu baremu de acele cause ale seracirei pe cari a le delaturã ni sta in potere și mai vertosu de „betia și lene“

„Provocatine că premergandu noi insusi si cu unu *bunu esemplu*, se ne straduimu necurmatu ai aretã consecuintiele funeste ale necumpetatei beuturi de vinarsu și a face asociari de moderatiune“. — „De òre-ce vinarsulu este reulu celu ce subsëpa mai tare starea materiale și morale a tieranilor nostri, și de òre-ce in zadaru va spune loru cine-va dintre carturari, că se nu se despöie de averi si se nu se inveni-ndie prin beuturi de vinarsu, daca celor ce recomanda abtinenerea de beutura, nu merge inainte cu un bunu esemplu, ci elu inca „pro concoctorio“ „pro appetitorio“ si scie Ddieu inca sub ce feliu de preteste bea vinarsu, silvoriu, rostopeinu, rumu, etc.: asia dieu ar'potè face in interesulu seu insusi, si al natiunei, fiacare omu cultu romanu, ca se se abtienza elu insusi de beutur'a acestora spirituöse blastemate. — Nu e romanu adeveratu, care neci barem atata jertfa nu e gata a aduce binelui comunei si natiunei sale“.

Cinstită Preoțimë și Învățătorime! mai frumoase și mai insufletite cuvinte, nici azi nu Vă putem grăi! Vă rugăm însă, cu rugare fierbinte, ascultați cuvintele acestui bun român făcând îndestul circularului Ven. Consistor ca să nu fie „glasul celui ce strigă în pustie!“! Cu *esibite* n'a mers nici un neam mai nainte!

(N. M.)

CRONICA.

Convocare: Despărțământul prot. Buteni, al reuniunii învățătorilor români dela școalele populare conf. ort. din prot. aradane I - VII. își va țineă adunarea de toamnă sâmbătă in 6/19 noemvrie a. c. in localitatea scolară din comuna Buteni, la care toți membrii și binevoitorii școalei sunt poftiți a participa. Programa: 1. Chemarea duhului sfânt la orele 8 dim. in biserica din loc. 2. Azistare la prelegere in școala învățătorului G. Andreica. 3. Cuvântul de deschidere. 4. Constatarea membrilor prezenți. 5. Reflexiunea asupra prelegerei. 6. „A könyv“ prelegere practică din l. maghiară de M. Musca. 7. „A haza“ prelegere practică din l. maghiară de G. Precupaș. 8. „Conștiințiozitatea învățătorului ca oficiant, cantor și om privat“ dizerțațiune de L. Dublea. 9. Ezechutarea concluzălor adu-

nării. generale. 10. Propuneri și interpelări. 11. Fixarea proximei adunării. 12. Autenticarea protocolului. 13. Încheiere. Bodești 20 octomvrie (2 noemvrie) 1910. Nicolau Boscaiu președinte. Ioan Borlea secretar.

Poșta Redacției.

Creștinului. Epistolele d-tale dela sate nu le putem publica fiindcă nu le iscăliți ca să luați răspunderea pentru învinuirea ce o aduceți preoțimei peste tot și R. Pr. Dar și altfel noi discutăm numai raporturile generale ale preoțimei și nu suntem for de judecată asupra faptelor lor. Pentru aceste lucruri acolo sunt forurile competente bisericești.

I. C. În numărul viitor. Dar pentru Dumnezeu nu cugetați ungurește când scrieți românește, căci cu toată bunăvoința noastră de a restabili in scrisul d-voastră firea limbei românești nu-i chip să-i dăm formă românească.

Concurs.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătorești din **Iermata**, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare in foaia „Biserica și Școala“.

Emolumintele sant: 1. in bani 600 cor. 2., cvartir corespunzător, cu supraedificatele necesare și cu 1/2 jugh. grădină de legumi, — împreună și dreptul de pășunat după trei capete de vite, in lipsa cărora despăgubire anuală de 25—30 cor. 3., pentru conferințe 12 cor. 4., scripturistica 10 cor. 5., venite cantonale: dela mort de unde va fi poftit 1 cor., cu liturgie 2 cor., dela cununii 40 fil., 6., dela comuna politica pentru supravegherea școalei de pomi 60 cor.

Pentru întregirea salariului și-a cvinevenalelor, conform articolului de lege XXVII din 1907, actele sunt înaintate la Înaltul Guvern.

Cu privire la cvartir să notează, ca jumătate din podul edificiului școl., îl folosește parohia, pentru fondul de bucate bisericesc.

Alesul va fi obligat, pe lângă școala de toate zilele a țineă și școală de repetiție, a providea cantoratul in și afară de biserică, a instrua elevii cuotidiani și de repetiție, in cântările și ceremoniile bisericești.

Cel-ce va dovedi că e capace de a instrua și conduce cor pe 4 voci, la candidare și alegere va fi preferit, ear pentru instituirea și conducerea corului, la timpul său va primi o remunerațiune specială conform invoielei ulterioare dintre comitetul par. și respectivul învățător.

Reflectanții sunt poftiți ca recursule ajustate conform Regulamentului și adresate comitetului par. din Iermata, să le nainteze in termenul fixat la oficiul ppeș gr. or. rom. din Boroșineu (Borosjenö Arad m.) având a să prezentă in careva duminecă ori sârbătoare in s. biserică din Iermata, spre a-și arată desteritatea in cântare și tipic.

Din ședința comit. par. ținută la 17/30 octomvrie 1910.

Ioan Moga
paroh, preș. com. par.

Mitru Hanciuta
not. adhoc.

În conțelegere cu *Ioan Georgia* ppresbiter insp. școl.

Pentru îndeplinirea definitivă a stațiunii învățătoarești din **B. St. Martin**, tractul Beiușului, se publică concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în organul oficios „Biserica și Școala“.

Dotățiunea: a) în bani gata 568 cor., plătite în rate treilunare anticipative; b) venitele cantorale îndatinate fixate în 40 cor., diferența până la 1000 cor. precum și cvinevenalele se vor acoperi din ajutor dela stat, votarea căruia comisiunea administrativă comitatenză deja l'a recomandat înaltului ministru de culte și instrucțiune publică; c) cvartir 2 chilii culină, cămară, precum și folosirea intravilanului dela școală; d) pentru conferință dacă va participa 20 cor.; e) pentru scripturistică 5 cor.

Alesul va fi obligat a provedea și cantoratul, a propune și cânta cu elevii în toate duminicile și sărbătorile respunsurile liturgice fără altă remunerațiune.

Recurenții cari știu conduce cor sunt preferiți. Recursele ajustate cu documentele de lipsă sunt a-se înaintă Prea On. Domn Adrian Desean adm. prot. al Beiușului în Vaskoh, având recurenții a-se prezentă în s. biserică din B. St. Martin pentru a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Din ședința comitetului parohial ținută la 8/21 aug. 1910.

Comitetul parohial.

În conțelegere cu mine; *Adrian P. Deseanu* protopresbiter administrator.

—□— 2—3

Pentru întregirea definitivă a postului învățătoresc dela școala confesională gr. or. rom. din **Brestovaț** (Aga), tractul Belințului, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1., În bani gata 141 cor. 60 fileri; 2., 720 litre grâu, prețuite în 81 cor. 60 fil.; 3., 720 litri cucuruz, prețuit în 60 cor.; 3 jugăre 695□ pământ, parte arător, parte fânaț, prețuit în 80 cor.; 4., pentru conferință 10 cor.; 5., pentru scripturistică 10 cor.; 7., locuință liberă cu grădină intra și extravilană de 705□ la olaltă.

Întregirea dotației până la 1000 cor. este deja cerută dela stat; pentru că comuna bisericască nu o poate garantă, nici acum, nici în caz de refuzare din partea guvernului.

Dările publice după pământul învățătoresc le va purtă cel ce va ocupa postul.

Dela înmormântări, unde este poftit, este remunerat la morți sub 7 ani cu 40 fil., peste 7 ani cu 80 fil., și de liturgie cu 1 coroană

Alesul, fără altă remunerație, are să presteze și servite cantorale, atât în, cât și afară de biserică. La caz de împedecar să poate substituă, dar pe spe-sele sale.

Reflectanții la acest post au să-și aștearnă petițiile concursuale, instruate amăsurat legilor în vigoare, comitetului parohial, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélincz, Temes-megye) și să se prezenteze odată într'o duminică ori într'o sărbătoare, în s. biserică din Brestovaț, spre a-și arăta desteritatea în cântări și tipic.

Întrucât la acest concurs nu vor reflectă învățători, se admit și învățătoare cvalificate după lege.

Comitetul își rezervă dreptul de a preface naturalele în bani, după prețul fixat în acest concurs.

Comitetul parohial
În conțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protopresbiter.

—□—

2—3

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala a două paralele confesională gr. or. rom. din **Bara**, să escrie concurs cu termen de **30 zile** dela prima publicare în „Biserica și Școala“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt: 1. În bani gata 810 coroane; 2., pentru scripturistică 15 coroane; 3., pentru conferințe 4 coroane la zi și căraușie; 4., locuință în natură: 2 chilii, bucătărie și cămară și grădină de legumi.

Întregirea salarului la 1000 cor. și cvinevenalele se vor cere dela stat.

De curatorat se va îngriji comuna bisericască.

Reflectanții au să-și instrueze petițiile lor conform legilor în vigoare, accludând și atestat de moralitate și de serviciu, dacă au mai fungat ca învățători.

Într'o Duminică, sau sărbătoare, sunt poftiți a să prezentă în s. biserică din Bara, spre a-și arăta desteritatea în cântări și în tipic.

Alesul va prestă servite cantorale fără altă remunerație.

Preferiți vor fi la alegere cei apți a înființa și conduce cor.,

Petițiile să aștern comitetului parohial din Bara, pe calea oficiului protopopesc din Belinț (Bélincz, Temes-megye,) în lăuntru terminului concursual.

Comitetul parohial.

În înțelegere cu mine: *Gherasim Sârb* protoprezbiter.

—□—

3—3

Compactor român în Arad

Iustin Ardelean

Strada Weitezer János Numărul 13.

Execută grabnic și prompt tot felul de lucrări, ce se ating de aceasta branșe. Legătură fină și durabilă. Serviciu prompt și prețuri moderate

